

SKULDKONVERSIONEN MELLAN FINLAND OCH RYSSLAND

Vid Sovjetunionens upplösning övertog Ryssland ansvaret för den f.d. Sovjetunionens skulder till Finland, ca 750 miljoner dollar. Parisklubben beviljade år 1994 Finland ett särskilt tillstånd att överenskomma om skuldernas betalning i form av konversion, dvs. särskilt avtalade leveranser av varor och tjänster. Mellan Finland och Ryssland hade vid tidpunkten för revisionen ingåtts tre konversionsavtal till ett värde av ca 184 miljoner dollar. Förhandlingarna om ett fjärde avtal var på hälft under revisionen.

Med revisionen har klarlagts hur konversionsavtalen mellan staterna har upprättats, hur de har förverkligats och på vilka sätt skuldkonversionen har gagnat de finländska mottagarna av utrustningar och tjänster.

Beredningen av skuldkonversionen har i fråga om det andra och tredje avtalet varit bristfällig både vid ministerierna och vid de ämbetsverk och inrättningar som har gjort anskaffningarna. Dessa avtal täcker nära en tredjedel av den konversion som har förverkligats.

Förslag till projekt för konversionsavtalen insamlades inte i tillräcklig omfattning från olika förvaltningsområden och ämbetsverkens och inrättningarnas tillgång på information om konversionen var ofta slumpmässig. De projektförslag som godkännts för projektförteckningarna hade inte alltid motiverats skriftligt och prisjämförelser hade antingen inte gjorts eller dokumenterats. Också i handläggningen av projektförslagen eller i dokumenteringen av handläggningen vid de ämbetsverk och inrättningar som lämnat förslag till projekt samt vid ministeriet på respektive förvaltningsområde förekom brister.

Att projekten har utvalts utan adekvat dokumentering kan inte betraktas som acceptabelt. På grund av den bristfälliga beredningen har det inte varit möjligt att tillräckligt säkerställa att som helhet betraktat de viktigaste tjänsterna

eller utrustningarna hade anskaffats eller att anskaffningarna ekonomiskt sett hade varit så fördelaktiga som möjligt jämfört med upphandling som sker på annat sätt. Med ett sådant förfarande kan inte heller tryggas att alla parter som behöver anskaffningar blir jämlikt beaktade eller att de viktigaste anskaffningarna blir gjorda. Skuldkonversionsprocessen har inte varit tillräckligt öppen för dem som eventuellt hade önskat göra anskaffningar.

I avtalen mellan staterna eller i leveransavtalen borde man ha gått in för att förhandla om en kommission som hade betalats centraliserat till ett ryskt handelshus, varvid den hade varit lika stor för alla som gör anskaffningar. Också om de allmänna leveransvillkoren samt om till anskaffningarna anknutna myndighetstillstånd och undantag exempelvis i tull- och beskattningsbemötandet borde ha förhandlats centraliserat i syfte att spara tid och resurser och åstadkomma en enhetlig praxis.

Vid skuldkonversionen är det inte möjligt att genomföra en normal konkurrensutsättning av den anledningen att leverantören av nödvändigtvis skall finnas i Ryssland. Anskaffningarna borde trots det ha gjorts på det från statsfinansernas synpunkt förmånligaste sättet. Utan dokumentering av prisjämförelser är det svårt att övertygas om att så har skett, och faran finns att för anskaffningarna betalas överpris. När handelshusets kommission varierar och flera upphandlande gör bedömningen att priserna har varit högre än andra leverantörers, kan det konstateras att för de varor som anskaffats med konversionen delvis har betalats för mycket. Vid de anskaffningar som gjorts med konversion borde i tillämpliga delar ha iakttagits normala upphandlingsförfaranden och samma tillvägagångssätt som vid normal handel med Ryssland.

Konversionsavtalen har som regel förverkligats väl och produkternas kvalitet har motsvarat förväntningarna. Kännetecknande för leveranserna har emellertid varit att de har fördröjts, på vilket sannolikt har inverkat att i avtalen inte har stipulerats om några som helst sanktioner vid förseningar.

Vid tidpunkten för revisionen pågick förhandlingar om ett fjärde avtal om varu- och tjänstekonversion, varefter enligt handels- och industriministeriet den av Parisklubben

beviljade konversionsandelen om 30 procent har utnyttjats. På basis av revisionen har emellertid hela andelen inte utnyttjats.

Vid de flesta ämbetsverk och inrättningar hade det p.g.a. anskaffningarnas omfattning inte varit möjligt att genomföra dem med normal budgetfinansiering. Användarnas bedömningar av de erhållna produkterna har som regel varit positiva, till vilket enligt revisionen i stor utsträckning har bidragit att ämbetsverken och inrättningarna inte har varit tvungna att utnyttja sina anslag för de anskaffningar som gjorts med konversionen.